

CBOS

Centrum Badania
Opinii Społecznej

KOMUNIKAT z BADAŃ

NR 96/2016

ISSN 2353-5822

Kontakty Polaków z Niemcami

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Warszawa, czerwiec 2016

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2016 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Najpopularniejszym źródłem informacji o Niemczech i Niemcach są programy telewizyjne, internet oraz, rzadziej, gazety i czasopisma. Z własnych pobytów w Niemczech wiedzę w tym zakresie czerpie 16% Polaków, a kolejne 13% – z kontaktów, rozmów z Niemcami.

- ▶ Większość respondentów styka się z pozytywnymi lub neutralnymi informacjami na temat Niemców i Niemiec, jednak 16% badanych przyznaje, że wiedza, jaką pozyskują, ma wydźwięk negatywny.

- ▶ Mniej niż połowa Polaków (40%) była w Niemczech po roku 1989. Ostatnia wizyta co dziesiątej osoby (10%) miała miejsce przed rokiem 1997, podczas gdy najwięcej Polaków odwiedziło Niemcy w ostatnim czasie – 34% było tam w 2014 roku lub później.

- ▶ Co trzeci podróżujący ostatnio do Niemiec odwiedzał ten kraj głównie z powodów rodzinnych (32%), prawie tyle samo zdecydowało się na wyjazd turystyczny, powiązany ze zwiedzaniem, wypoczynkiem (31%). Do pracy stałej lub sezonowej pojechało ostatnio do Niemiec 16% Polaków odwiedzających ten kraj.

Z okazji 25. rocznicy podpisania Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy między Polską a Niemcami pytaliśmy Polaków w czerwcowym sondażu¹ o ocenę stosunków polsko-niemieckich² oraz osobistych doświadczeń z naszym zachodnim sąsiadem. Pięć lat temu, przy okazji 20. rocznicy podpisania Traktatu³, również badaliśmy opinie na ten temat. Od tego czasu zmieniła się częstość wskazywania źródeł wiedzy o Niemczech i Niemcach, jednak nie zmienił się wydzźwięk informacji, jakie pozyskują Polacy. Wzrósł odsetek osób, które były w tym kraju po roku 1989, częściej był to wyjazd w celu odwiedzenia rodziny, znajomych, a rzadziej w celach zarobkowych.

ŹRÓDŁA WIEDZY O NIEMCACH

Głównym źródłem, z którego Polacy czerpią wiedzę o Niemczech i Niemcach, są programy telewizyjne. Wskazuje na nie ponad dwie trzecie badanych (68%), ponad dwie piąte (43%) wymienia internet, a prawie jedna trzecia (31%) czerpie wiedzę z gazet, czasopism.

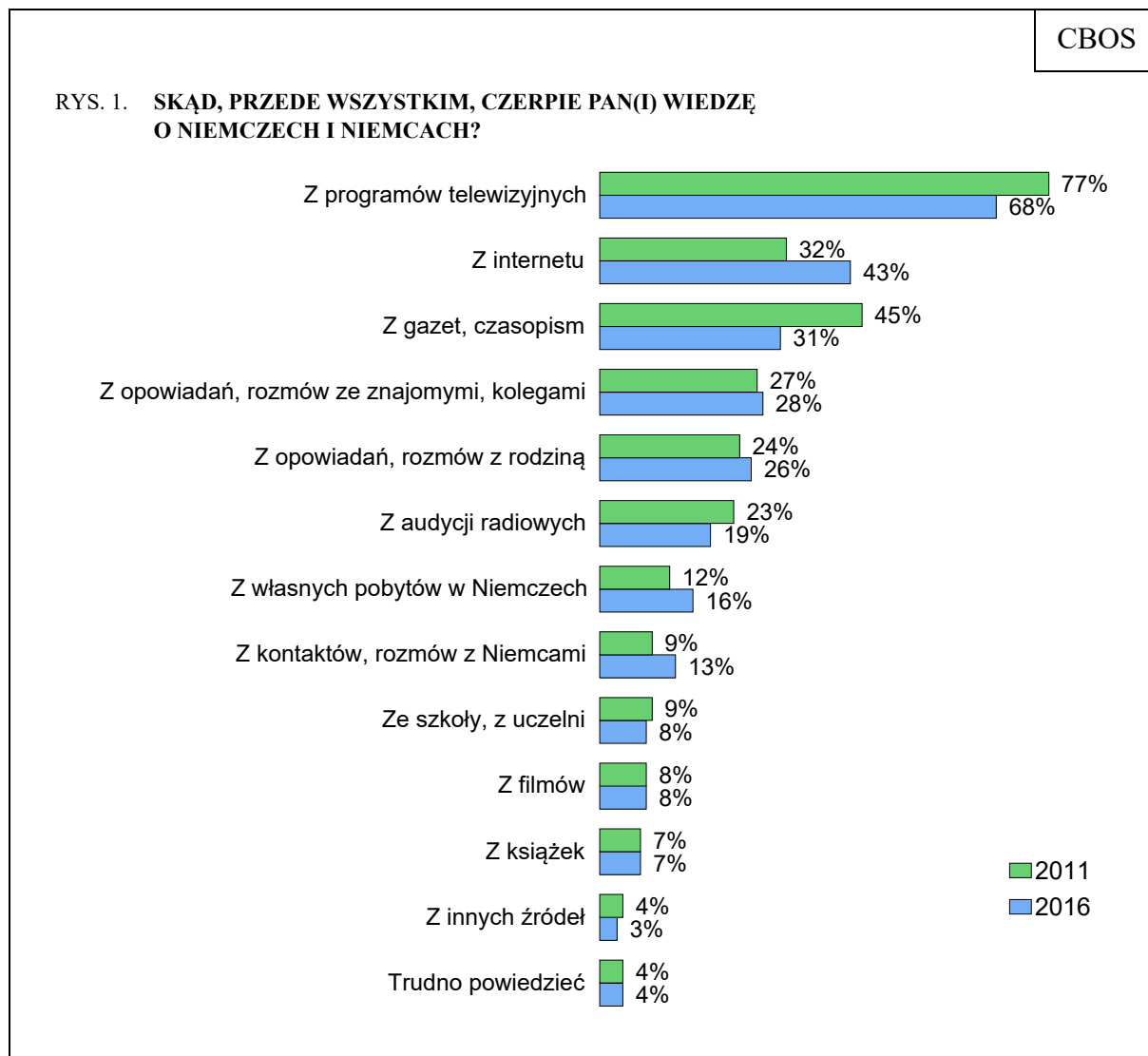
W porównaniu z wynikami poprzedniego badania Polacy rzadziej wskazują na telewizję, częściej zaś na internet jako źródło wiedzy o zachodnim sąsiedzie i jego mieszkańcach. Z drugiego na trzecie miejsce w rankingu źródeł spadły gazety, czasopisma, których popularność zmalała o 14 punktów procentowych. Znaczenie audycji radiowych jako źródła pozyskiwania wiedzy o Niemczech i Niemcach również nieco się zmniejszyło (z 23% w roku 2011 do 19% obecnie). Prawie nie zmieniła się częstość wskazywania na opowiadania, rozmowy zarówno ze znajomymi, jak i rodziną na temat Niemiec i Niemców. Wzrosło zaś pozyskiwanie wiedzy z własnych pobytów w Niemczech (z 12% do 16%) oraz

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (313) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 2–9 czerwca 2016 roku na liczącej 1002 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Zob. komunikat CBOS „Relacje Polska – Niemcy w 25 lat po podpisaniu Traktatu o dobrym sąsiedztwie”, czerwiec 2016 (oprac. M. Bożewicz).

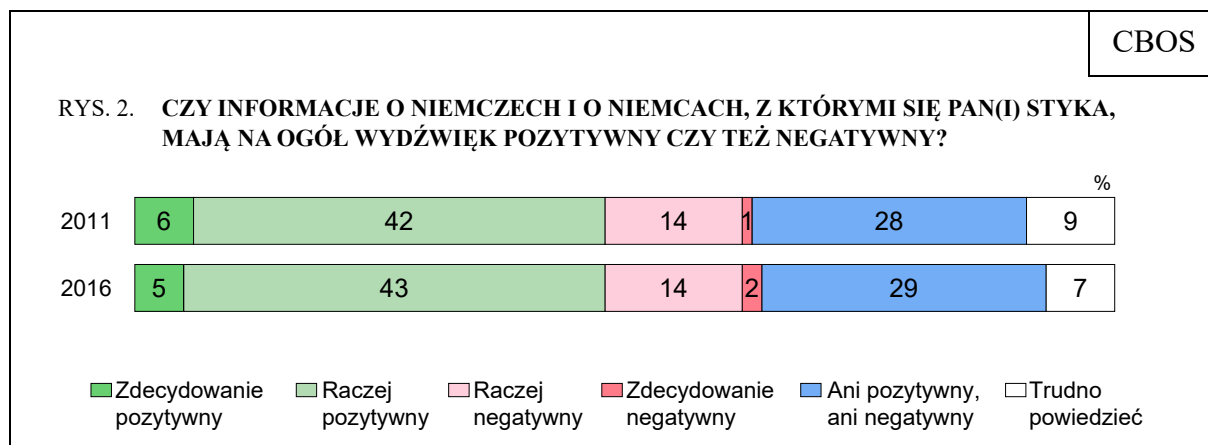
³ Zob. komunikat CBOS „Polacy o Niemcach”, czerwiec 2011 (oprac. R. Boguszewski).

z bezpośrednich kontaktów z Niemcami (z 9% do 13%). Tak jak w 2011 roku, obecnie również stosunkowo mało osób czerpie wiedzę o naszym zachodnim sąsiedzie z filmów, książek czy też ze szkoły, uczelni – odsetki te nie przekraczają 10%.

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli wskazać cztery główne źródła swojej wiedzy

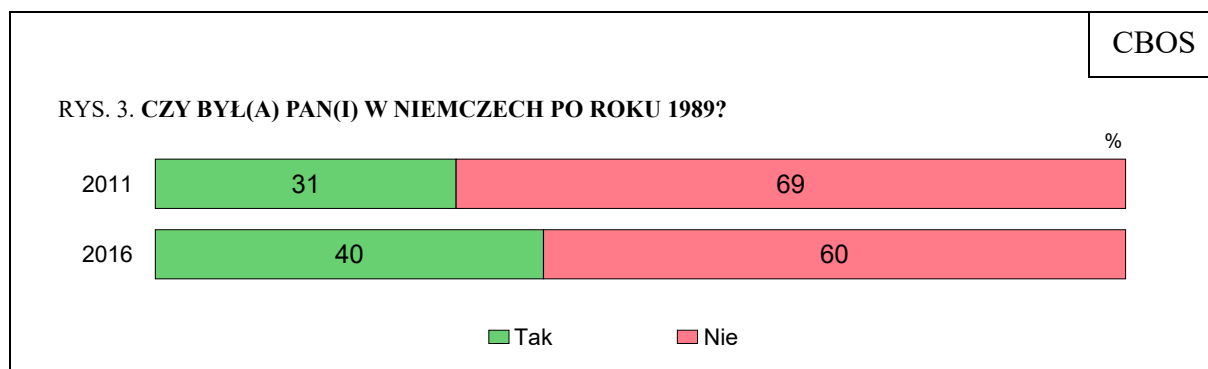
Informacje o Niemczech i Niemcach, z jakimi stykają się badani, najczęściej mają wydźwięk pozytywny (48%), co szósty respondent (16%) przyznaje, że są to informacje negatywne. Więcej niż jedna czwarta Polaków (29%) uważa, że to, czego się dowiaduje na temat Niemców i Niemiec, ma charakter neutralny – ani pozytywny, ani negatywny. Choć więc w ciągu ostatnich pięciu lat znacząco zmieniły się kanały, którymi docierają do Polaków wiadomości o Niemczech i Niemcach, opinie dotyczące wydźwięku tych informacji praktycznie pozostały bez zmian.

Z pozytywnymi informacjami na temat Niemców i Niemiec częściej niż pozostali stykają się pracownicy średniego szczebla, technicy (69%), osoby o dochodach co najmniej 2 tys. zł *per capita* (62%) oraz respondenci identyfikujący się z lewicą (62%). Natomiast z negatywnymi informacjami zdecydowanie częściej niż pozostałe grupy mają styczność ludzie młodzi (w wieku 18–34 lata), przede wszystkim uczniowie studenci (38%). O tym, że wiadomości na ten temat mają charakter neutralny – ani pozytywny, ani negatywny, najczęściej przekonani są zatrudnieni w prywatnych gospodarstwach rolnych (46%) oraz badani o najniższych dochodach – do 649 zł na osobę w gospodarstwie domowym (40%). Częstość praktyk religijnych nie wpływa jednoznacznie na odbiór informacji o Niemczech i Niemcach – zob. tabela aneksowa 1.

OSOBISTE KONTAKTY POLAKÓW Z NIEMCAMI

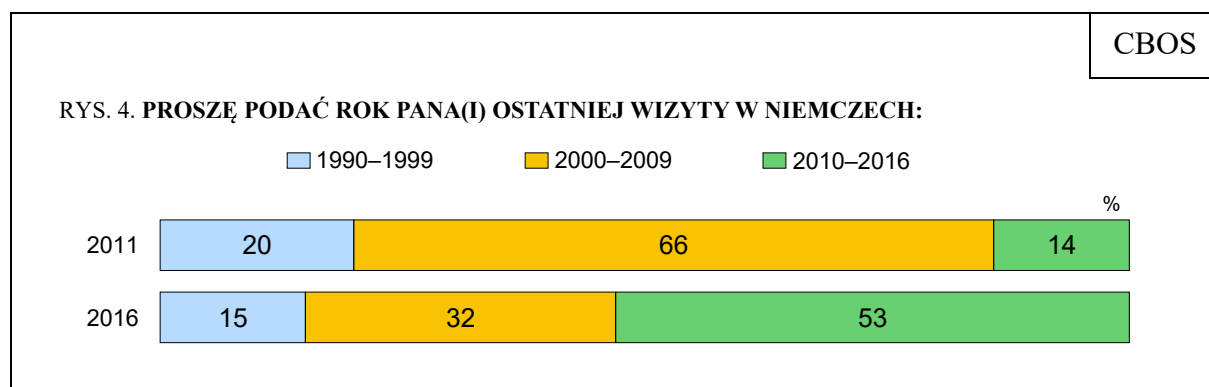
Dwie piąte Polaków (40%) było w Niemczech po 1989 roku, ale większość (60%) nie odwiedziła tego kraju po transformacji ustrojowej w Polsce. W porównaniu z rokiem 2011 liczba osób, które były w Niemczech, wzrosła o 9 punktów procentowych i o tyle samo punktów zmalał odsetek badanych, którzy do Niemiec nie wyjeżdżali.

Odsetek osób, które po 1989 roku odwiedziły Niemcy, rośnie wraz z wykształceniem – zob. tabela aneksowa 2. Wśród respondentów z wykształceniem podstawowym / gimnazjalnym mniej niż jedna piąta (18%) deklaruje, że była w Niemczech, podczas gdy wśród badanych z wyższym wykształceniem – 58%. Częściej niż pozostali podróżowali do Niemiec mieszkańcy miast liczących od 100 tys. do 500 tys. ludności (57%), respondenci o dochodach 2000 zł i więcej na osobę w gospodarstwie domowym (58%), kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem (66%), a najczęściej osoby pracujące na własny rachunek – w tej grupie udział osób odwiedzających Niemcy sięga prawie trzech czwartych (72%). Z kolei zdecydowanie rzadziej mogą powiedzieć, że byli w Niemczech, uczniowie i studenci (73% nie było tam po 1989 roku), mieszkańcy wsi (70%), pracownicy usług (72%), badani o najniższych dochodach *per capita* w gospodarstwie domowym (77%), oceniający własne warunki materialne jako złe (72%) i praktykujący religijnie kilka razy w tygodniu (71%).

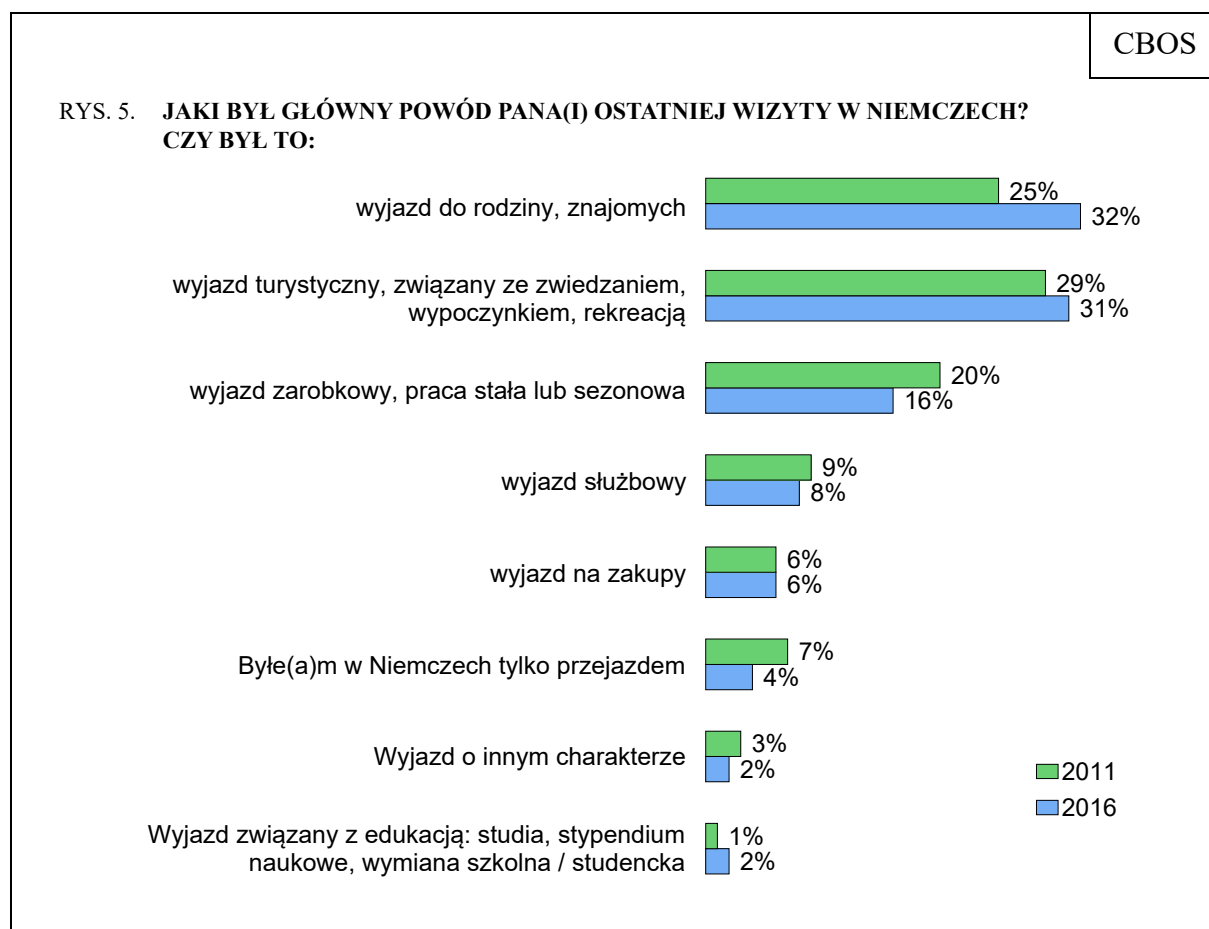
Spośród osób, które były w Niemczech po roku 1989, ponad połowa (53%) jako datę swojej ostatniej wizyty podaje rok 2010 lub późniejszy. Oznacza to, że osobiste kontakty Polaków z Niemcami są dość świeże: tylko 15% było ostatni raz w Niemczech przed rokiem 2000, a jedna trzecia (32%) – w pierwszej dekadzie tego wieku.

Również dane z 2011 roku potwierdzają, że wizyty Polaków w Niemczech na ogół miały miejsce niedługo przed badaniem, a więc można przypuszczać, że istotna część tych, którzy byli w Niemczech po 1989 roku, odwiedza ten kraj co jakiś czas, a być może nawet dość często. W badaniu sprzed pięciu lat 14% odwiedzających odpowiedziało, że było w Niemczech w ostatnim półroczu (sondaż był realizowany w czerwcu), a w 2016 roku takiej odpowiedzi udzieliło 10%.

Najczęściej wskazywane powody ostatniej wizyty w Niemczech to wyjazd do rodziny, znajomych (32%) oraz wyjazd turystyczny, związany ze zwiedzaniem, wypoczynkiem, rekreacją (31%). Celem ostatniej wizyty 16% odwiedzających Niemcy był wyjazd zarobkowy – do pracy stałej lub sezonowej. Rzadziej Polacy wyjeżdżali ostatnio do Niemiec służbowo (8%), na zakupy (6%) lub byli tam tylko przejazdem (4%), a w sporadycznych przypadkach na wyjeździe o innym charakterze (2%) lub związanym z nauką (2%).

W porównaniu z rokiem 2011 wzrósł odsetek wyjeżdżających do rodziny, znajomych (o 7 punktów procentowych), a zmalał – wyjeżdżających do pracy (o 4 punkty). Można sądzić, że w ciągu ostatnich pięciu lat pewna grupa Polaków przeprowadziła się do Niemiec na stałe i zaprasza rodzinę czy znajomych w odwiedziny. Od 2011 roku praktycznie nie zmienił się odsetek osób, które wyjeżdżały ostatnio do Niemiec w celach turystycznych, służbowo oraz na zakupy. Nieznacznie zmalała liczba Polaków będących w Niemczech tylko przejazdem (z 7% do 4%). Można więc powiedzieć, że nasz zachodni sąsiad staje się bezpośrednim celem wyjazdów głównie dla przyjemności – towarzyskich i turystycznych.

Analizując wyniki tegorocznego badania ze względu na okres, w którym miała miejsce ostatnia wizyta respondenta w Niemczech, należy zauważyć, że hierarchia powodów jest porównywalna. Dominują wyjazdy do rodziny i znajomych oraz wyprawy turystyczne, związane ze zwiedzaniem, wypoczynkiem i rekreacją. Przy czym osoby, które ostatni raz były w Niemczech w pierwszej dekadzie tego wieku, wymieniały je istotnie rzadziej (odpowiednio: 28% i 24%) niż ci, którzy byli tam w roku 2010 lub później (po 35%). W tej ostatniej grupie z kolei rzadziej jako powód ostatniej wizyty wskazywany był wyjazd zarobkowy (11%). Badani, którzy ostatni raz odwiedzili Niemcy w pierwszym dziesięcioleciu po upadku muru berlińskiego, częściej niż pozostali jako powód swojej ostatniej wizyty za Odrą wskazywali sprawy służbowe (12%), rzadziej zakupy (2%).

Tabela 1. Powód ostatniej wizyty w Niemczech a rok ostatniej wizyty

Powody	1990–1999	2000–2009	2010–2016
	w procentach		
Wyjazd do rodziny, znajomych	34	28	35
Wyjazd turystyczny, związany ze zwiedzaniem, wypoczynkiem, rekreacją	29	24	35
Wyjazd zarobkowy, praca stała lub sezonowa	20	23	11
Wyjazd służbowy	12	5	9
Wyjazd na zakupy	2	7	5
Był(a)m w Niemczech tylko przejazdem	3	5	4
Wyjazd o innym charakterze	0	6	0
Wyjazd związany z edukacją: studia, stypendium naukowe, wymiana szkolna / studencka	0	2	1

★

★

★

Osobiste kontakty Polaków z Niemcami się poprawiają – więcej osób odwiedza Niemcy, dzięki czemu też pozyskuje wiedzę z własnych pobytów w tym kraju oraz bezpośrednich kontaktów z jego mieszkańcami. Co więcej, Niemcy stają się częściej celem wyjazdów towarzyskich i turystycznych, a rzadziej – wyjazdów do pracy stałej lub sezonowej. Dzieje się tak głównie za sprawą osób najlepiej wykształconych i zajmujących wysokie stanowiska, a także pracujących na własny rachunek. Można przypuszczać, że są to Polacy, których stać na kilkudniowy zagraniczny wyjazd wypoczynkowy co jakiś czas.

Tego rodzaju wyjazdy mogą mieć pozytywny wpływ na ocenę stosunków polsko-niemieckich, ponieważ opinie bazujące na własnych doświadczeniach wynikających z bezpośrednich kontaktów i rozmów z Niemcami, a także z własnych pobytów w tym kraju są bardziej wiarygodne i, jak się również okazuje⁴, bardziej pozytywne niż te oparte na stereotypach i przekazach medialnych.

Opracowała
Marta BOŻEWICZ

⁴ Zob. komunikat CBOS „Polacy o Niemcach”, czerwiec 2011 (oprac. R. Boguszewski).